

Innspill fra Norges museumsforbund til HD/FHIs møte om fastmonterte seter 5.2.2021

Innledende kommentarer

Museumsforbundet takker for muligheten til å komme med innspill til temaet fastmonterte seter. Spørsmålet er også aktuelt for museene selv om de ikke har vært så tydelig fremme i diskusjonene så langt. Det påvirker i stor grad mulighetene til å ha arrangementer også i vår sektor.

Museene er profesjonelle arrangører og har det siste året arbeidet mye med smittevern og har klart å finne frem til tiltak som fungerer for de enkelte organisasjonene, og har stengt arenaer der man ikke kan opprettholde forsvarlig smittevern og gi trygge opplevelser til publikum. De har vist seg som ansvarlige institusjoner og har arbeidet tett med lokale smittevernmyndigheter om smittevern og risikoanalyser, og bør få tillitt som det. De har støttet lojalt opp i arbeidet med å begrense smitte.

Den 4. februar kom det en rapport fra FHI /HD som viser at avstand har stor effekt på smitte og middels kostnader. Rapporten vurderer det slik at restriksjoner for kafeer, restauranter har middels effekt på smitte, men representerer en stor samfunnsøkonomisk byrde. Selv om ikke museene er nevnt spesifikt i tabellen, må vi kunne regne med at de faller inn under denne gruppen. Mange museer merker i alle fall konsekvensen tydelig. Selv om en god del av dem har støtte som et stykke på veg begrenser tapene får dette særlig stor effekt for de museene som helt eller delvis faller utenfor støtteordningene. Museumsforbundets undersøkelser i 2020 og 2021 viser at det er betydelige forskjeller i hvordan krisen treffer museene og hvilken nytte tiltakene har i organisasjonene. Retningslinjene som gis av HD/FHI, regjeringen og kommunene påvirker museenes drift. Der gjelder både muligheten til å gi gode og trygge tilbud til publikum som trenger opplevelser og samtidig muligheten til å hjelpe seg selv gjennom krise. Det siste vil bli viktig i 2021. Mange museer regner med at dette året blir mer krevende enn 2020.

Vanlig enkeltbesøk på museums er i dag tillatt og mulig, i store deler av landet. Lokale nedstenginger, som i Oslo-området fra november 2020, får betydelige konsekvenser både for mange museers økonomi og publikums muligheter for adspredelse og opplevelser i en vanskelig tid. Flere kunstmuseer i Oslo-området får ikke vist publikum utstillinger med lenge planlagte (og kostbare) innlån fra samlinger verden over fordi de må returneres før man kan åpne. Det er viktig at museenes mulighet til å holde oppe videreføres, og vi håper periodene med lokale nedstenging reduseres. Museumsforbundet kjenner ikke til at det er smitte som kan knyttes til museumsbesøk, og slike tiltak blir derfor svært inngripende. Det må vurderes om det er strengt nødvendig å holde museene stengt over så lange perioder som vi erfarer nå. Undersøkelser fra blant annet WHO viser at museumsbesøk har positiv innvirkning på helsen, og det er verd å ha med i vurderingene. Museer har så langt klart å fleksibelt forholde seg til slike lokale nedstenginger, og flere har holdt stengt selv om de har tillatelse til å holde oppe. Det understreker at de er ansvarlige institusjoner som tar ansvar.

Den andre typen museumsbesøk er de som av helsemyndighetene defineres som arrangementer. Disse er underlagt til dels omfattende begrensninger på antall og har restriksjoner knyttet til regler for fastmonterte seter. Vi er glade for signalet om at man ser på en omformulering av denne

bestemmelsen til «fast tilviste plasser», fordi dette vil det gjøre det mulig å gjennomføre arrangementer i museene. Flere av medlemmene til Museumsforbundet har etterspurt en slik endring fordi det vil øke fleksibiliteten og lage bedre arrangementer for flere.

Museene er forskjellige i størrelse og har ulike typer arealer. Noen har også vernehensyn å ivareta i lokaler som brukes til formidling. Et eksempel er Håkonshallen, som Bymuseet i Bergen har ansvaret for. Bygningen er fra 1261 og fredet, og en av landets beste konsertlokaler. Det er ikke mulig å bolte stoler fast i gulvet uten å ødelegge et fredet kulturminne. Rommet er dimensjonert til 400, men man kan lage et stoloppsett, og ha bookingløsninger, registrering, smittevernvakter og rutiner som gjør det trygt å gjennomføre konserter med opp til 200 publikummere. Med dagens regler kan de bare ha ti deltagere på arrangementet. Det sier seg selv at dette ikke er bærekraftig. Mange museer har derfor utsatt eller kansellert større faste arrangementer. For mange er disse svært viktige for økonomien. Museumsforbundet mener at denne bestemmelsen må revurderes og erstattes av ansvarlige tiltak, som også museumssektoren har etablert i 2020.

En del av museene har auditorier med fastmonterte seter slik kinoer og teatre normalt har, og som etter regelverket har mulig å ha et visst antall personer inne i på arrangementer innenfor de rammer som ble gitt i 2020. Andre har løse stoler i arealer som egner seg for arrangementer, men som også brukes til ulike formål i tråd med ønsker om flerbruk og kostnadseffektiv og bærekraftig drift.

Kravet om fastmontering har ført til at enkelte museer har satt i verk festing av stoler til gulv slik at man kan sikre avstand, men melder nå at de er nå usikre på om dette er innenfor den gjeldende definisjonen. Det er behov for å tenke nytt om kravet til faste stoler slik at museums- og kulturlivet fremover kan få mulighet til å drive litt mer normal virksomhet. En åpning og utvidelse av rammene og en klargjøring av begrepet og kravene som stilles når det pågående arbeidet er gjennomført er nødvendig. Dette kan være avgjørende for om det i det hele tatt er mulig å gjennomføre planlagte arrangementer og gi koronaslitne innbyggere gode opplevelser samtidig som museene kanskje kan tjene noen svært tiltrengte penger til driften.

Museer med store innendørs arealer publikum kan spres på har en stor fordel fremfor de med flere mindre bygninger. Henie Onstad har for eksempel et areal på 4000 m². Med 200 besøkende på en ukedag mellom 11 og 17, betyr det i snitt 20 mennesker i timen på et enormt areal. Det er lett for de fleste museer å begrense antall besøkende i et rom, selge billetter over nett og det er svært få berøringsflater. Risikoen er derfor lav ved museumsbesøk. Et museum er noe mange oppsøker og er i så lenge man vil – og sjeldnere i organiserte grupper i alle fall i voksen alder. Antallet organiserte gruppebesøk i museene er i 2020 sterkt redusert både på grunn av full stopp i cruise- og annen turisme og endringer i besøksmønstre skapt av koronasitasjonen.

Redusere antall deltakere på slike arrangementer (tillate færre enn 200 personer til stede innendørs, evt 600 utendørs)

For mange museer er ikke fastmonterte seter et mulig alternativ, men mange har målt opp, markert i gulvet og fjernet overflødige stoler slik at man sikrer forskriftsmessig avstand og ikke har flere tilgjengelige stoler enn det er lov å ha i rommet. I praksis vil det ikke være forskjell på om stolene er fastmonterte eller ikke når folk kommer eller drar fra et arrangement så lenge man sikrer at de ikke flyttes på. I dag har museene, som kirken mm, bare anledning til å 10 personer på arrangement. I praksis vil det bety at det ikke blir forsvarlig kostnadmessig å gjennomføre arrangementet. For museene vil tillatelse til å ha *flere enn* 10 personer på arrangement i ordnede former derfor være viktig og avgjørende for at de kan gi publikum slike opplevelser i museet under pandemien. Gapet mellom det som er lov uten fastmonterte seter kontra med, er i dag uforholdsmessig stort og bør minskes slik at det går an å gi publikum tilbud om omvisning, foredrag, konsert og liknende tilbud.

Det er en stor utfordring at det blir svært dyrt å arrangere noe, når det er så begrenset antall man kan ta imot. Det gjør at man går i minus, og mange kvalifiserer heller ikke til ekstra støtte til arrangementer. Mange strekker seg svært langt for å gi publikum tilbud, men det er grenser for hva som lar seg gjøre.

Lokalets størrelse/areal er en avgjørende faktor som er mye viktigere enn om stolene er fastmontert og/eller nummerert. De kan enkelt etableres en ordning med å gi publikum tilviste seter der det er etablert faste seter i en sal, et amfi eller liknende som er i tråd med gjeldende avstandskrav mellom stolene. Antall tillatte publikummere bør avhenge av stedets utforming og størrelse enten det er inne eller ute. Økt forutsigbart for et passe stort antall er på sikt mer formålstjenlig og ønskelig enn stadige skifter, men det bør være på et nivå som gjør det mulig å dekke kostnadene. Mange museer har rutinemessig ekstra bemanning for å sikre at publikum overholder regelverket.

Friluftsmuseer har helt andre muligheter til å ivareta smittevern i utendørsformidling for familier enn det en konsertarrangør har. Det kan være aktuelt å etablere ordninger for gruppe- eller soneinndeling på utendørsarealer, for å unngå at ulike kohorter av publikum kommer i kontakt med hverandre under arrangementet.

Differensiere mellom ulike typer arrangementer.

Å differensiere mellom ulike typer arrangement er fornuftig. Museer erfarer at risikovurderingen som gjennomføres før hvert arrangement er svært ulike for ulike typer arrangementer. Det tar de med i planleggingen av arrangementer og tilpasser antallsbegrensninger til situasjonen.

Dette krever enten at arrangementer defineres og gis tydelige retningslinje og at helsemyndighetene har tillit til at museene klarer å transformere overordnede retningslinjer og tilpasse dem til sine forhold. Avstand er ifølge rapporten fra FHI det mest effektive, begrensning på antall personer basert på lokalets størrelse vil derfor ha god virkning. Dette har mange museer allerede praktisert i de periodene det var lov å ha flere enn 10 på arrangementer uten fastmonterte stoler.

Ved arrangementer hvor alle sitter på stol, selv om den ikke er fastmontert, vil det være enklere å holde anbefalte avstand mellom publikum enn der hvor publikum står og går. Vi mener derfor det er viktig å skille mer mellom arrangementer der man sitter stille eller de hvor man beveger seg, eller står, selv om man oppfordres til å holde minst en meter avstand. Museer må kunne tilby sittende omvisning eller introduksjoner i museet der det er formålstjenlig for det antall lokalet kan ta innen smittevernreglene. Grupper for bevegelig omvisning må tilpasses areal og utstillingens fysiske utforming.

Det er avgjørende at vanlig åpent museum for enkeltbesøk på egenhånd ikke defineres som et arrangement slik at det er mulig å holde museet oppe for å gi fysiske tilbud til publikum. Mange gjorde nyttige erfaringer sommeren 2020 for museets tålegrense i forhold til antall og overholdelse av smittevernreglene. Teknisk Museum kunne for eksempel håndtere 900 besøkende på en god måte på en dag der de besøkende kunne holde god avstand. Museene håndterer de ulike formene for museumsbesøk godt. Museumsforbundets erfaring er at de har hatt god dialog med lokale smittevernmyndigheter om tilbud og tiltak.

Det må imidlertid tenkes helhetlig rundt arrangementene, for å unngå at folk trekker seg sammen og ikke kommer for nær. Det betyr ofte at man må redusere antallet sterkt, noe som blir kostbart, men som museene har praktisert i 2020.

Museumsforbundet anbefaler at solebesøk på museet for DKS-opplegg og museenes egne tilbud, som er en del av museets undervisningsaktivitet, blir ansett som en undervisningssituasjon og defineres som en del av skoledagen der reglene fra skolen gjelder. Da kan museet ta imot skolens kohorter og avhjelpe skolene i deres krevende arbeid med å håndtere smitteverne-reglene og en krevende hverdag. Det er i dag mye usikkerhet om dette i museene, og Museumsforbundets undersøkelser viser at også skolebesøket har gått ned i 2020. Det gjelder ikke bare større byen med stort smittepress og reiserestriksjoner.

Tydligere krav ved servering av mat og drikke, eventuelt forbud mot servering.

Museenes kafeer følger i dag generelle retningslinjer for kafeer og har innarbeidet gode praksiser. Det kan etableres «koronavakt», som rydder og fortløpende vasker alle overflater osv. Forsterket renhold er etablert. Det kan være fornuftig å skille mellom ordinær kafedrift og annen servering. I noen tilfelle vil det være formålstjenlig å ikke servere mat under arrangementet. Man kan også benytte porsjonspakninger og lukket emballasje for arrangementer der det er nødvendig og på den måten bidra til å redusere smitterisiko, og unngå buffet og egenservering. Flere har god erfaring med fysiske skiller og at planter mellom bordene i kafeen kan virke preventivt for at gjestene flytter på møblene.

Vi tror ikke nødvendigvis at servering i seg selv er et problem, og det bør ikke forbys fordi de er etter hvert mange gode rutiner for håndtering av kopper og bestikk. Tydelige retningslinjer for servering til arrangement kan imidlertid være en idé, og ved noen arrangementer kan det vurderes. Blant annet kan anbefaling om innpakket mat og tydelige angivelser av hvor ulike deler av forsamlingen skal hente sin mat og oppfordring til å holde avstand kan gis. Museumsforbundet vet at dette er vurderinger som gjøres løpende i museene.

For museer med nesten utelukkende familier på besøk i kafeen er det en utfordring at besøkende og serveringspersonale i skjønn forening ofte må flytte om på stoler. Det gir en mye større smitterisiko enn om man kan skille stort, slik det var lov til en kort stund, «Kun en familie pr. bord». Da blir det ingen omrokkinger.

Begrensninger i antall personer basert på lokalets areal eller lignende

Dette har museene allerede innført og mye trening i å praktisere, og de har gjort erfaringer i 2020 på hva de har av grenser for forsvarlig gjennomføring av arrangementer og vanlig åpning. Det gjelder også museer med normalt stort besøk. De vurderer areal og forholder seg til at folk skal kunne opprettholde anbefalt avstand etter gjeldende smittefaglige råd. Det er vanskelig å tallfeste da det er så ulike lokaler som må vurderes individuelt. Her må man ha tillitt til at museene er i stand til å gjøre risikovurderinger av ulike typer arrangementer og aktiviteter for å skape trygge rammer.

Med en meter mellom hver gjest ved ankomst opplever museer at det er det enkelt å forholde seg til hvor mange du kan ha i lokalet i utgangspunktet, og man kan for eksempel tilføre stoler ved bord hvis gjestene kommer fra samme kohort.

Tiltak for å forhindre "mingling" eller annen interaksjon mellom de som er til stede

I museene er ofte minglearealet i tilknytning til resepsjon, butikk og kafe det samme, og reglene for disse følges og settes etter forholdene. Her kan lokale løsninger, som ulik oppmøtetid, ulike innganger være mulige løsninger for å etablere god flyt. Man kan unngå faren for tett mingling, først

og fremst gjennom å spre innslipp av publikum, tenke over potensielle stipleområder og redusere risiko for opphoping.

Arrangøren tar ansvar for å styre publikums adferd, og dermed smitterisikoen, gjennom sin opptreden og informasjon til publikum både før, under og etter arrangementet. Man kan for eksempel dele publikum i mindre grupper for å kunne se en utstilling ved utstillingsåpninger ol. samt legge opp til ønsket bevegelsesretning gjennom piler i gulvet.

Stille krav om at alle seter er vendt samme vei (mot en scene eller lignende)

Ensretting av seter fungerer for foredrag og konserter, og er naturlig i mange saler der det er formålet. Det er en type arrangementer det er enkelt å gjennomføre på en trygg måte.

Det er imidlertid lite fleksibelt og vil umuliggjøre tilbud som sittende introduksjoner i kunstmuseene i rom der det er satt ut krakker på anviste plasser der publikum må rotere for å få med seg kunsten det snakkes om. Mange museer etablerte slike tilbud i 2020 for å skape trygge smittevernsikre rammer. Det må kunne være et alternativ for å kunne gi tilbud til publikum i en vanskelig tid. Dersom avstanden er tilstrekkelig, er det det viktigste for smittevern.

Eventuelle andre tiltak

Man kan etablere ekstra rengjøring etter utført arrangement for å hindre smitte, noe mange alt praktiserer.

På utendørscener kan det etableres fysiske skiller mellom ulike deler, slik at det blir mer oversiktlig, og der man bare kan slippe inn et visst antall mennesker for å ha kontroll på besøkstall.

Man kan kreve at det brukes munnbind dersom det er situasjoner hvor det er vanskelig å overholde avstandskravet. Det kravet kan også være differensiert i deler av lokalet. Eks.: Munnbind på der folk beveger seg i ganger, garderober og lignende, mens folk kan ta av munnbind når de har satt seg på sin stol.

Føring av gjestelister manuelt eller via safespot.no Museer opplever at det fungerer veldig bra, og kan være nyttig også for arrangementer.

For mer informasjon om våre undersøkelser se:

<https://museumsforbundet.no/dokumenter/?mappe=63&parent=58>

Vi har lagt ved vår siste undersøkelse som publiseres 5.2.21..

NMF utarbeidet våren 2020 en veiledning for museene i smittevernarbeidet basert på FHIs anbefalinger. Denne dannet utgangspunkt for museenes arbeid og tilpasninger til lokale forhold. Den finner dere her: <https://museumsforbundet.no/dokumenter/?mappe=60&parent=58>

Eksempel på museumshåndtering av smittevern;

<https://www.tekniskmuseum.no/smittevern>

Kontakonformasjon: Liv Ramskjær, LR@museumsforbundet.no, 92427878